

जनस्वास्थ्य तथा वातावरण प्रवर्द्धन केन्द्र

Center for Public Health and Environmental Development

Bridging people with science and technology for healthy living and environmental development

प्रेस बिज्ञप्ती

“बालबालिकाको खेलौनामा घातक रसायनहरूको मापदण्ड आजदेखी लागु”

काठमाण्डौ, मिति २०७४ साल असार ३१ गते, तद अनुसार सन् २०१७ जुलाई १५ सनिबार नेपालको कुल जनसंख्याको करिब एक तिहाई संख्या ओगटेका बालबालिकाहरूले खेल्ने खेलौनाहरूमा गन्हुङ्गो धातु लगायत अन्य घातक रसायनहरू सम्बन्धि मिति २०७३ माघ ३ गते राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी जारी गरेको बौध्दगाम्य र बाध्यतात्मक मापदण्ड आजैको दिनदेखी पुर्णरूपेण प्रभावकारी भएको छ । यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनले नेपाली बालबालिकाहरूको स्वस्थ्य र सुरक्षित खेल पाउने अधिकार सुनिश्चित हुने विस्वासका साथ नेपाल सरकारले गरेको बालमैत्री, स्वस्थ्यपरक एवं वातावरणमैत्री निर्णयको लागि हरेक बालबालिका तर्फबाट जनस्वास्थ्य तथा वातावरण प्रवर्द्धन केन्द्र (CEPHED) स्वागत एवं कृतज्ञता ज्ञापन गर्दै उक्त बाध्यकारी मापदण्डको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न गराउन सम्बन्धित सबै सरकारी निकाय, व्यापारी, विक्रिवितरण एवं आयात र बजार अनुगमनकारी निकायहरूसंग केन्द्रका कार्यकारी निर्देशक तथा वातावरण वैज्ञानिक राम चरित्र साह जोडदार माग गर्दछ ।

नेपाल सरकार, जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालय (MOPE) ले वातावरण संरक्षण ऐन २०५३ को दफा ७ को उपदफा ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी बालबालिकाहरूले प्रयोग गर्ने वा बालबालिकाहरूका लागि प्रयोग हुने खेलौनामा गन्हुङ्गो धातु लगायतका तत्व तथा अन्य रासायनिक पदार्थहरूको मापदण्ड देहाय अनुसार रहने गरी तोकिएकोले यो सुचना नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन भएको मितिले १८१ औं दिनदेखी लागुहुने गरी तोकिएको मापदण्ड आजदेखी पुर्णरूपमा लागु भएको सहर्ष जानकारी गराइन्छ ।

जस अनुरूप नेपाल सरकारले खेलौनाका लागि १२ वटा घातक रसायन तथा गन्हुङ्गो धातुहरूको तोकिएका अधिकतम सिमा भन्दा बढी मात्रामा पाईएमा नेपालभित्र उक्त खेलौनाहरूको उत्पादन आयात, भण्डारण, विक्रिवितरण र प्रयोगमा प्रतिबन्ध लगाएको छ । साथै खेलौनाको बोधगाम्य परीभाषित गर्नुको साथै खेलौनाहरूमा रसायनको मात्रा परीक्षण गर्ने प्रविधी, विधीसंगै आयात गर्दा सम्बन्धित मुलुकको सरकारी मान्यता प्राप्त प्रयोगशालाबाट प्रत्येक ब्याच परीक्षण गरी प्रयोगशालाबाट जारी प्रमाणपत्र पेश गर्नुपर्ने र मापदण्ड भित्र भएमा मात्र आयात गर्न पाईने ब्यावस्था पनि गरीएको छ । स्वदेशी उत्पादकको हकमा उत्पादकले प्रत्येक ब्याच पिच्छे खेलौनाहरूको नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त प्रयोगशालाबाट परीक्षण गराई मापदण्ड अनुसार भएमा मात्र विक्रिवितरण गर्न पाईने ब्यावस्था समेत गरेको छ । बालबालिकाको खेलौनाहरूमा देहाय बमोजिमका १२ वटा अति घातक तत्व तथा रासायनहरूको तोकें बमोजिमको अधिकतम मात्रा भन्दा बढी नहुने गरी नेपाल राजपत्र (खण्ड ६६., संख्या ४८, भाग ५, मिति २०७३।१०।३) मा सुचना प्रकाशीत गरी बाध्यकारी मापदण्ड तोकेंकोमा प्रकाशन भएको १८१ औं दिन वितिसकेकोले आजैबाट स्वतः पुर्णरूपेण प्रभावकारी रूपमा लागु भएको छ । जस अनुसार खेलौनामा विभिन्न रसायनको अधिकतम मात्रा तोकेंको मात्रा सम्म मात्रै हुनुपर्नेछ ।

S.N	Parameters	Standard (ppm) Maximum value	Standard (mg/kg) Maximum value
1	Cadmium (Cd)	75	75
2	Chromium (Cr)	60	60
3	Lead (Pb)	90	90
4	Mercury(Hg)	60	60
5	Zinc (Zn)	3.75	3.75
6	Antimony (Sb)	60	60
7	Arsenic (Ar)	25	25
8	Barium (Ba)	1000	1000
9	Selenium (Se)	500	500
10	Bromine (Br)	< 100	< 100
11	Bis Phenol A (BPA)	BPA Free (0)	BPA Free (0)
12	Phthalates	< 100	< 100

उक्त बाध्यकारी मापदण्ड अनुसारका खेलौनाहरू आयात, उत्पादन, भण्डारण र विक्रिवितरण र प्रयोग गरी मापदण्डको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न गराउन सबै सम्बन्धित सरकारी निकाय, उद्योगी तथा व्यावसायीहरूसंग जोडदार माग गर्नुको साथै बालबालिकाको शारीरिक, मानसिक तथा बौद्धिक विकासमानै असर पार्ने करिब एक दर्जन विषाक्त रसायनहरू मापदण्डमा समावेश गरेर बालबालिकाको सुरक्षित खेल्ने पाउने अधिकार सुनिश्चित गर्नुको साथै यसबाट स्वस्थ्य र वातावरणमा पार्ने असरहरूलाई समेत न्यूनिकरण गर्न नेपाल सरकार, जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयबाट अग्रगामी पहल भएकोमा केन्द्रले गर्दै आएको संघर्ष र सम्बन्धित सरकारी निकायहरूसंगको सहकार्य र पैरवी सफल भएको महशुस जनस्वास्थ्य तथा वातावरण प्रवर्द्धन केन्द्रका कार्यकारी निर्देशक एवं वातावरण वैज्ञानिक रामचरित्र साहको भनाई रहेको छ ।

जनस्वास्थ्य तथा वातावरण प्रवर्द्धन केन्द्र

Center for Public Health and Environmental Development

Bridging people with science and technology for healthy living and environmental development

नेपाल सरकार जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालयबाट बालबालिकाको खेलौनाहरूमा तोकिएको बाध्यकारी मापदण्ड राजपत्रमा प्रकाशन गरी जारी भए लगत्तै अर्का नेपाल सरकारका जिम्मेवार निकाय संघिय मामिला तथा स्थानिय विकास मन्त्रालयबाट पनि सबै स्थानिय निकायहरू जस्तै महानगरपालिका, नगरपालिका र जिल्ला विकास समितिहरूलाई पनि आ आफ्नो क्षेत्रमा नेपाल सरकारले तोकेको बालबालिकाको खेलौनामा घातक रसायन तथा गहुँझो धातुहरूको मात्रा तोकेको मापदण्डभन्दा बढी पाईएको खण्डमा त्यस्ता खेलौनाहरूको खेलौनाहरू आयात, उत्पादन, भण्डारण र विक्रीवितरण र प्रयोगमा आजै देखी पुर्णतया प्रतिबन्ध पनि गरीएको छ। निर्वाचित स्थानिय निकायका प्रतिनिधीहरूले उक्त खेलौनाको बाध्यकारी मापदण्डको कार्यान्वयनमा प्रभावकारी भुमिका खेलेछ, भनी विस्वासका साथ सो का लागी सबै सम्बन्धित संग पुनः माग पनि गर्दछु।

यी रसायनहरूको सर्म्पर्कमा आउनाले बालबालिकाको शारीरिक, मानसिक र बौद्धिक विकासमा असर पुऱ्याइरहेको तथा भविष्यका कर्णधार भावी सन्ततीहरू स्वस्थ्य रहन र शुरुक्षित खेल्ने पाउने अधिकारबाट वञ्चित भैरहेको अवस्थामा रसायनयुक्त खेलौनाहरू संग बालबालिकाको खेल्ने अवस्थाबाट टाढै राखी पुर्णरूपमा बौद्धिक, मानसिक तथा शारीरिक विकास हुनपाउने वातावरणको श्रीजना गर्नुको साथै २१औं शताब्दीमा प्रवेश गरीसक्दा समेत आवश्यक निति, नियम, कानुन तथा मापदण्डको आभावमा ससाना बालबालिकाहरू यी घातक रसायनहरूको निरन्तर सर्म्पर्कमा आइरहनुपर्ने अवस्थाको अन्तगर्न अति आवश्यक भएको अवस्थामा नेपाल सरकार, जनसंख्या तथा वातावरण मन्त्रालय (MOPE) तोकिएको बोधगाम्य र बाध्यकारी मापदण्डको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागी सबै सम्बन्धित निकायहरू र व्यासायीहरूसंग आवश्यक पहल स्वंग गर्ने कुरा मन्त्रालयका सचिव डा. विश्वनाथ ओलीले भन्नुभयो र उक्त मापदण्डको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागी अन्य सबै सम्बन्धित निकायहरूसंग सहयोग एवं सहकार्यको अपेक्षा पनि राख्नु भयो।

उक्त मापदण्ड आजको मितिबाट लागुभएको बाट बालबालिकाको भविष्य सुनिश्चित हुनुको साथै नेपाल पक्षधर भएका विभिन्न महासन्धिहरू जस्तै बालअधिकार महासन्धि सन् १९८९, महिलाविरुद्ध सबैप्रकारका भेदभाउ उन्मूलन सम्बन्धि महासन्धि सन् १९७९, रसायन व्यवस्थापनका लागी अन्तर्राष्ट्रिय नितिगत अवधारणा (SAICM) सन् २००६ र दिगो विकासका अवधारणा २०३० आदीले अनुशरण गरेको लक्ष्य प्राप्तीमा पनि ठोस योगदान पुग्ने रसायन सुरक्षा अभियन्ता, अध्यनकर्ता तथा बालअधिकार सुनिश्चितगर्न आवश्यक अध्ययन र पैरवीमा अग्रणी भुमिका खेल्दै आउनु भएको केन्द्रका कार्यकारी निर्देशक साहले विस्वास लिनुका साथै सबै संग यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागी सबैसंग सच्चा र ईमानदारी पहलको अपेक्षा पनि राखेका छौ।

सहयोगका लागी धन्यवाद।

भवदिय

राम चरित्र साह

कार्यकारी निर्देशक / वातावरण वैज्ञानिक

फोन/फ्याक्स ०१ ५२०१७८६,

मोवाईल न. ९८०३०४७६२९

ईमेल : info@cephed.org.np, ramcharitra@gmail.com

समाप्त

जनस्वास्थ्य तथा वातावरण प्रवर्द्धन केन्द्र

Center for Public Health and Environmental Development

Bridging people with science and technology for healthy living and environmental development

सन् २०१३ मा जनस्वास्थ्य तथा वातावरण प्रवर्द्धन केन्द्र (CEPHED) बाट नेपालमै पहिलो पटक UNEP Eco Peace Leadership Center (EPLC), Yuhan-Kimberly University, South Korea को सहयोगमा सम्पन्न अध्ययनमा स्कूल, अभिभावक तथा व्यापारीक निकायहरु संगको छलफल, बजार सर्वेक्षण लगायत काठमाडौं, ललितपुर, भक्तपुर तथा काभ्रेका विभिन्न बजारहरुजस्तै असन, महाबौद्ध, बनेपा, भक्तपुर, पुल्चोक, कोटेश्वर, लगनखेल, ग्वाको, जाउलाखेल, पाटन, महापाल तथा नयाँ वानेश्वर बाट १०० प्रकारका प्लाष्टिक (६३%), धातु (११%), काठ (९%), रबर (७%), माटो (३%), कपास वा कपडा (४%), फोम (२%) तथा कागज (१%) बाट बनेको विभिन्न एकल वा मिश्रीत रङ्गहरुका खेलौनाहरु अध्ययनमा समावेश गरीएको थियो। नेपाल सरकार, उद्योग मन्त्रालय, नेपाल गुणस्तर तथा नापतौल विभाग तथा नेपाल हस्तकला महासंघको संयुक्त प्रयासमा स्थापीत सार्वजनीक तथा निजी साभेदारी सिद्धान्तमा सञ्चालित बालाजु काठमाण्डौ स्थित Nepal Handicraft Testing Laboratory नमूना प्रयोगशालामा XRF (X-Ray Fluorescence) Spectroscopy नामक अत्यन्त आधुनिक मेसिनको प्रयोग गरी बालाबालिकाको खेलौनाहरुको नमूनामा गन्हुङ्गो धातुहरुबारे गरेको निम्न प्रकारका नतिजा सम्बन्धित निकायहरुमा पुऱ्याई आवश्यक ऐन, कानून, मापदण्ड र अधिकारीक नियमनकारी निकाय र परीक्षण पुर्वाधारको व्यवस्था गर्नगराउन आवश्यक पहल गर्दै आईरहेको थियो।

- जम्मा १०० नमूना मध्ये ५४ % बालवालीकाको खेलौनामा स्वास्थ्यको हिसाबले अत्यन्त हानीकारक मानिने गह्वी धातुहरु **लिड, मर्करी, क्रोमियम, क्याडमियम र ब्रोमीन** पाईएको थियो। जसको मात्रा कम्तिमा ३.६ पि.पि.एम. देखि ८३०५.८ पि.पि.एम. सम्म रहेको थियो।
- पाईएको नमूनाहरुमा २८ वटामा लेड (सिसा), १ वटामा मर्करी (पारो), ९ वटामा क्याडमियम, १४ वटामा क्रोमियम तथा ४० वटामा ब्रोमिन भेटिएको थियो।
- ५४% नमूनामा कम्तिमा कुनै १ रसायन, २७% मा कम्तिमा कुनै २ रसायन, ११% मा कम्तिमा कुनै ३ रसायन, १% मा भने चारवटा सम्म रसायन भेटिएको थियो।
- पाइएको रसायनमध्ये ४६.४२% खेलौनामा अमेरीकी र यूरोपीयन समुदायको मापदण्ड (९० पि.पि.एम.) भन्दा बढी लेड, ३३.३३% मा मापदण्ड (७५ पि.पि.एम.) भन्दा बढी क्याडमियम तथा ४२.८५% मा मापदण्ड (६० पि.पि.एम.) भन्दा बढी क्रोमियम पाइएको थियो भने शतप्रतिशत नमूनाहरुमा ब्रोमिन अत्यधिक पाईएको थियो।

जनस्वास्थ्य तथा वातावरण प्रवर्द्धन केन्द्र

Center for Public Health and Environmental Development

Bridging people with science and technology for healthy living and environmental development

Toxic Chemicals in Children Toys	Major Health Impacts
Lead (pb)	Retard physical, mental & Intellectual growth (IQ), permanent brain damage and death
Cadmium (Cd)	Delay brain development, bone pain and fracture, kidney problem
Mercury (Hg)	Nerve, brain and kidney damage; tremors, vision changes, deafness, muscle incoordination and memory loss; degradation of learning abilities etc.
Chromium (Cr)	Allergic reactions, weakened immune systems, Kidney and liver damage, genetic changes, Lung cancer and on high exposure even lead to death.
Bromine (Br)	Irritates eyes and throat, malfunctioning of the nervous system and disturbances in genetic materials.
Phthalates	Impact on neurodevelopment stage, behavioral change, aggressiveness and problems with attention. Impacts on the reproductive system, kidneys, liver, and respiratory system.
BPA	Cancer causing and developmental deficit, EDCs
Arsenic (Ar)	increased risks of cancer in the skin, lungs, bladder and kidney
Antimony (Sb)	sudden infant death syndrome, cause heart and lung problems, stomach pain, diarrhea, vomiting and stomach ulcers
Selenium (Se)	hair loss, irritability, itching of skin, nausea and vomiting, unusual tiredness and weakness

Full report of CEPHED` Children Toys study can be downloaded from
<http://cephed.org.np/pdf/31420819801.pdf>

Nepal Gazette Notice of Children Toys can be downloaded from
<http://cephed.org.np/index.php?t=PHOTO%20GALLERY&i=312>